

Nurmijärven kunnan talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2026–2027

Kunnanhallitus 21.10.2024 § 153

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi).

Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Tasapainon arvioinnissa huomioidaan tarvittaessa taseeseen edellisiltä tilikausilta muodostuneet ylijäämät. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan edellyttämät määrärahat ja tuloarviot ja siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa tulee olla käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2026–2027 on valmisteltu kunnanhallituksen 17.6.2024 § 94 päättämän palveluiden järjestämissuunnitelman ja talousarviokehyksen pohjalta. Kehyksessä on huomioitu kestävän kasvun NUUKA-ohjelman toimenpiteet niiltä osin, kun se on ollut mahdollista.

Kunnanhallitus on kehyksessä päättänyt talousarviovalmistelulle seuraavat lähtökohdat:

1. Kunnan omassa palvelutuotannossa menojen kasvua hillitään kestävän kasvun NUUKA-ohjelman mukaisilla toimenpiteillä sekä pidättäytymällä palveluiden laajentamisesta ja palvelutason parantamisesta. Käyttötalouden budjetoinnin lähtökohtana on ollut vuoden 2024 talousarvio ja vuoden 2024 tilinpäätösennuste, sekä keskeiset toiminnalliset muutokset, joita vuoden 2024 talousarvio ja ennuste eivät sisällä.

2. Bruttoinvestoinnit vuonna 2025 ovat enintään 42,9 milj. euroa (sis. liikelaitokset).

3. Kunnallisveroprosenttiin ei esitetä muutoksia vuodelle 2025. Kiinteistöveroprosenttien esitetään pysyvän muuten ennallaan, mutta voimalaitoksille esitetään säädettävän oma kiinteistöveroprosentti. Voimalaitosten kiinteistöveroprosenttia voidaan soveltaa, jos voimalaitoksen nimellisteho ylittää 10 megavolttiampeeria tai, jos useampi voimalaitos on kytketty sähkömarkkinalain (588/2013) 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettuun jakeluverkkoon tai pykälän 3 kohdassa tarkoitettuun suurjännitteiseen jakeluverkkoon taikka 31 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun kantaverkkoon yhteisen liittymispisteen kautta siten, että niiden yhteenlaskettu nimellisteho ylittää 10 megavolttiampeeria. Kunnassa ei ole tällä hetkellä määritelmän mukaisia voimalaitoksia.

Kunnan toimialat ja liikelaitokset ovat valmistelleet talousarvioehdotuksensa kunnanhallituksen antaman kehyksen mukaisesti syyskuun aikana.

Kunnanjohtajan talousarvioesityksessä käyttötalouden taso vuodelle 2025 ylittää kunnanhallituksen antaman kehyksen 0,9 milj. eurolla. Ylitys selittyy TE-palvelujen kustannustason tarkentumisesta ja sisäilmaongelmista johtuvilla väistötilakustannusten kasvulla. Myös tulo-rahoituksen osalta arviot ovat tarkentuneet ja vero- sekä valtionosuusrahoituksessa molemmissa on parannusta kehykseen nähden. Verotulojen osalta parannusta kehykseen on 0,2 milj. euroa kiinteistöverojen parantuneista arvioista johtuen. Valtionosuusrahoitus on puolestaan parantunut 2,3 milj. euroa kehykseen nähden, joka selittyy laskennallisten kustannusten päivitettyillä yksikköhinnoilla ja TE-

rahoituksen tarkentuneilla tiedoilla. Bruttoinvestointitaso on 4,6 milj. euroa kehystä pienempi, joka yhdessä tulorahoituksen vahvistumisen kanssa pienentää kunnan lainanottotarvetta ja korkomenoja kehukseen verrattuna. Taloussuunnitelma 2025–2027 on kuntalain mukaisesti ylijäämäinen, joskin suunnitelmavuosien kustannuskehitykseen liittyä huomattavia epävarmuuksia.

Nurmijärven kunnan taloudelliset lähtökohdat kaudelle 2025–2027

Kunnan taloudelliset lähtökohdat suunnitelmakaudelle 2025–2027 eivät ole isossa kuvassa muuttuneet merkittävästi. Sote-uudistuksen myötä kunnan käyttötalouden nettomenot ja tulorahoitus ovat puolittuneet, mutta suhteellinen velkaantuneisuus kasvanut huomattavasti vanhojen vastuiden säilyttyä. Kunnan taseessa on tällä hetkellä puskurina kumulatiivista ylijäämää 62,5 milj. euroa, joka tuo hieman iskunkestävyyttä taloudellisesti heikkojen vuosien varalle. Kunnan tulevien vuosien velkaantuminen on edelleen isoin yksittäinen kunnan taloutta haastava tekijä.

Kunnassa on tehty pitkäjänteistä työtä kestävän talouden eteen ja kesällä 2023 päätettiin kestävän kasvun NUUKA-ohjelman päivityksestä. Vuoden 2026 päätteeksi nähdään, kuinka hyvin ohjelman toimenpiteissä on onnistuttu. Työssä tehdyn mallinnuksen mukaisesti näyttäisi siltä, että kunnan talous tulisi kääntymään alijäämäiseksi kuluvan vuosikymmenen loppua kohden suurista investoinneista ja käyttötalouden kustannusten kasvusta johtuen. Alijäämäkehityksen kääntäminen ja investointien tulorahoituksen kasvattaminen vaatii käyttötalouden sopeutuksien lisäksi tulorahoituksen lisäämistä rinnalleen, mutta vielä tätäkin tärkeämpää on sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin ja tarvittavien toimenpiteiden tekeminen, mikäli toimintaympäristöstä nousevat asiat uhkaavat heikentää kunnan taloutta entisestään.

Kunnan käyttötalousmenot ovat kohonneet aiempina vuosina noudattaen yleistä kuntatalouden kehityssuuntaa, mutta nopeasti nousseen inflaation, heikossa kunnossa olevien tilojen ja yleissitovien palkankorotusten myötä kustannustaso on kasvanut huomattavankin nopeasti. TE-palvelujen siirto kunnille uhkaa myös osaltaan lisätä kustannuksia ja lisää kuntien roolia suhdannevaihteluiden vaikutusten kantamisesta. TE-palvelujen kustannusten ja rahoituksen tasoon liittyy myös suuria epävarmuuksia.

Menojen kasvun vastapainoksi tulorahoitus on edellisinä vuosina kehittynyt suotuisasti, varsinkin verotulojen osalta. Ansiotulojen kasvu ja kiinteistöjen jälleenhankinta-arvojen korotukset ovat kasvattaneet verotulojen kertymää, mutta samalla suhdanteen heikentyminen tuo epävarmuutta tulevien vuosien ennusteisiin ja erityisesti yhteisöveron kehittymiseen. Valtionosuuksien kehittymisen ympärillä on tällä hetkellä isoja epävarmuustekijöitä, jotka kumpuavat julkisen talouden tasapainotusvaateista. Positiivisesti kehittynyt tulorahoitus ei kuitenkaan ole riittänyt muutamaa poikkeusvuotta lukuun ottamatta rahoittamaan investointeja, ja investointien tulorahoitus-% on tavanomaisesti jäänyt selvästi tavoitteellisen 70-120 %:n alapuolelle.

Nurmijärven palvelutuotannon menopaineiden ennustetaan pitkällä aikavälillä säilyvän nykytasossa koko kunnan tasolla. Vuosien välille mahtuu kuitenkin kasvavan kaupunkiseudun kehyskunnalle tyyppillistä isoakin sykäysmäistä palvelutarpeiden kysynnän vaihtelua, johon kunnan tulee pystyä varautumaan. Palvelutarpeiden kysynnän painotukset vaihtelevat kuitenkin kunnan sisällä ja kysyntä seuraa erityisesti uusien asuinalueiden rakentamisen mukana. Tällä hetkellä ja tulevina vuosina väestönkasvu ja palvelutarpeiden paikallista kysyntää ylläpitävät erityisesti uudet pientalovaltaiset alueet Klaukkalassa (Vanha-Klaukka ja Jokimetsä), Kirkokylällä (Heinoja) sekä Rajamäellä (Kylänpää ja Uusiniittu). Pitkällä aikavälillä lasten ja nuorten laskennallisen lukumäärän ennustetaan kuitenkin pysyvän vakaana.

Kunnan keskeisenä haasteena on löytää sopeutuskeinoja palvelutarpeiden tasapainottamiseen, kun varsinaisesti minkään ikäryhmän palvelutarpeet eivät oleellisesti laske siten, että palvelutuotantoa voitaisiin merkittävästi supistaa. Sopeutuskeinoja haastaa myös muutokset palvelutarpeissa, jotka eivät enää seuraa lasten laskennallisen määrän kehitystä. Toisin sanoen, vaikka lasten määrä ei

tietyllä alueella kasvaisi tai kasvu on vähäistä, voi palveluiden paikallinen kysyntä kasvaa lasten määrää enemmän. Palvelutarvetta kasvattavat päivähoitoon osallistumisen asteen kasvu, alle 3-vuotiaiden päivähoitoon osallistumisen korkea osuus sekä myös tuentarpeiden muutokset niin varhaiskasvatuksessa kuin opetuksessa. Vaihtoehtona lähinnä onkin tehostaa palvelutuotantoa huolehtien tilakapasiteetin järkevästä käytöstä kunnan eri alueilla siten, että palveluiden tarjonta saataisiin kohtaamaan paremmin palveluiden kysyntää ja toimintaa pystyttäisiin järjestämään toiminnan näkökulmasta riittävän kokoisissa yksiköissä.

Vaikka kunnan taloustilanne on isossa kuvassa haastava ja vaatii valtavasti työtä kehityssuunnan kääntämiseksi, ei luvassa ole pelkkiä palveluita kurjistavia leikkauksia ja synkkyyttä. Kunta investoi peruspalveluihinsa kuluvan vuosikymmenen loppuun mennessä yli 100 milj. eurolla ja huolehtii samalla elinvoiman kehittämisestä viemällä keskeisiä infra-, kaava- ja kehityshankkeita eteenpäin. Kunnalla on loistavan sijaintinsa vuoksi monia luontaisia vahvuustekijöitä.

Talousarvion 2025 ja taloussuunnitelman 2025–2027 perustelut

Palvelutuotannon nettomenot ovat vuonna 2025 122,2 milj. euroa, joka on noin 24,8 milj. euroa enemmän vuoden 2023 tilinpäätökseen verrattuna. Vuoden 2023 parempaa nettomenojen toteutumista selittää merkittävästi Ilvesvuori Pohjoinen II (Kesko Oyj) tonttikaupan toteutuminen. Nettomenojen kasvuun vaikuttaa myös erityisesti henkilöstökulujen nousu kunta-alan palkkaratkaisun vuoksi, palvelusetelikustannusten nousu ja kustannusten lisäys TE-palveluiden siirtymisestä kuntien vastuulle vuoden 2025 alusta. Kunnan palvelutuotannon nettomenojen kasvu vuoden 2024 uusimpaan ennusteeseen nähden on noin 7,7 milj. euroa.

Henkilöstökulujen ja TE-palveluiden kustannusten lisäksi palvelutuotannon menoja kunnan toimialoilla nostavat kuluvaan talousarvioon nähden muun muassa varhaiskasvatuksen palvelusetelimenojen kasvu ja väistötilojen kustannusten kasvu. Toimintatuottoja puolestaan pienentää muun muassa tukien ja avustusten väheneminen erillisten valtionavustusten osalta, varhaiskasvatuksen maksutulojen ja kotikuntakorvausten pienentyminen, palkkatuen poistuminen, maankäyttökorvausten lasku sekä sisäisten vuokratuottojen lasku. Toimintatuottoja kasvattavat mm. rakennuslupamaksujen kertaerä (Kesko), maanmyyntien tuottojen kasvu ja valtionavustus vieraskielisten oppilaiden opetuksen tukemiseen.

Kuntaliiton viimeisimmän ennusteen pohjalta kunnan vuoden 2025 verotuloja arvioidaan kertyvän 0,2 milj. euroa enemmän kuin talousarviokehityksen laadinnan yhteydessä arvioitiin. Verotuloja arvioidaan kertyvän vuonna 2025 yhteensä 115,1 milj. euroa, joka on noin 7,0 milj. euroa enemmän kuluvan vuoden tilinpäätösennusteeseen nähden. Verotuloja arvioidaan kertyvän vuonna 2026 122,4 milj. euroa ja vuonna 2027 127,1 milj. euroa.

Valtionosuuksia arvioidaan kertyvän vuonna 2025 33,2 milj. euroa, joka on 2,3 milj. euroa enemmän vuoden 2024 uusimpaan tilinpäätösennusteeseen nähden. Suunnitelmavuosien valtionosuuksien tasot ovat vielä tässä kohtaa arvioita etenkin, kun kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote-uudistuksen voimaantulon sekä TE-uudistuksen jälkeistä tilannetta. Uuden lainsäädännön pitäisi nykyisen aikataulun mukaan tulla voimaan 1.1.2026.

Verotulojen, valtionosuuksien ja rahoitustulojen ja –menojen jälkeen vuoden 2025 vuosikatteen muodostuu 24,3 milj. euroa. Vuosikate asettuu vuonna 2026 44,5 ja vuonna 2027 31,9 milj. euroon.

Merkittävien investointien myötä poistotason arvioidaan nousevan 25,5 milj. eurosta 28,3 milj. euroon aikavälillä 2025–2027. Pitkällä aikavälillä kunnan tulee huolehtia vuosikatteen riittävästä vahvuudesta poistojen kasvaessa, että talous säilyisi tasapainossa myös tuloslaskelmatasolla (ns. kirjanpidollinen tasapaino).

Taloussuunnitelmassa kunnan bruttoinvestointitaso vuonna 2025 on 38,3 milj. euroa, vuonna 2026 51,1 milj. euroa ja vuonna 2027 68,8 milj. euroa. Rahoitusosuuksia investointeihin ei ole arvioitu taloussuunnitelmakausille.

Arvioitu nettolainakannan muutos vuonna 2025 on +12,6 milj. euroa, jolloin kunnan lainakanta asettuisi yhteensä noin 212,6 milj. euroon. Suurista investoinneista ja kunnan heikentyneestä taloustilanteesta johtuen velkaantuminen lähivuosina tulee kiihtymään merkittävästi ilman toimenpiteitä. Vuoden 2025 investointitaso on suunnitelmavuosia huomattavasti matalammalla tasolla, mutta toiminnan ja investointien rahavirta on kuitenkin 12,5 milj. euroa negatiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran negatiivisuus indikoi painetta lainakannan kasvattamiseen tai veroprosentin korottamiseen. Suunnitelmavuosina 2026 ja 2027 investointitaso kasvaa merkittävästi, johtaen edelleen huomattavaan velkaantumiseen. Vuoden 2027 lopussa kunnan lainakannan ennakoitaan asettuvan 252,9 milj. euroon.

Liitteenä talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2025–2027 sekä siihen liittyvät strategian vuositavoitteet.

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Esitys

Kunnanhallitus päättää:

1. hyväksyä osaltaan vuoden 2025 talousarvion ja taloussuunnitelman 2025–2027 ja esittää sen edelleen valtuustolle hyväksyttäväksi,
2. vahvistaa tilivelvolliset viranhaltijat vuodelle 2025 sekä sitovuus- ja täytäntöönpano-ohjeet talousarviokirjan mukaisesti ja esittää nämä edelleen valtuustolle hyväksyttäväksi
3. valtuuttaa talusjohtajan tekemään mahdolliset tekniset korjaukset talousarviokirjaan.

Valmistelija

talusjohtaja Erno Kontio, erno.kontio(at)nurmijarvi.fi
taloussuunnittelupäällikkö Maiju Paaso, maiju.paaso(at)nurmijarvi.fi
hallintojohtaja Katja Vuorinen, katja.vuorinen(at)nurmijarvi.fi
sivistysjohtaja Tiina Hirvonen, tiina.hirvonen(at)nurmijarvi.fi
tekninen johtaja Juha Oksanen, juha.oksanen(at)nurmijarvi.fi

Käsittely

Käyttötalousosa toimialoittain

Konsernipalvelut

Riikka Raekannas ilmoitti esteellisyydestä (palvelussuhdejäävi Onnenkimpale ry; hallintolaki 28.1 § kohta 4) osallistua konsernipalveluiden osuuden käsittelyyn ja poistui kokouksesta asiakohdan käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi klo 15.10–15.13.

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala

Muutosesitykset

1. Otto Suhonen teki Riikka Raekannaksen, Maiju Tapiolinna ja Kalle Mustosen kannattamana seuraavan muutosesityksen:
Esitän seuraavaa lisäystä sivulle 52 toiseksi viimeiseen kappaleeseen (lisäys kursivoitu)
Vuoden 2024 aikana on ollut todennettavissa pysyvä muutos kotona hoidettavien lasten osuudessa ja määrässä. Kotihoidon tuen ja sen kuntalisän kulut ovat merkittävästi vähentyneet, joka huomioidaan vuoden 2025 talousarviossa. *Vuonna 2025 laajennetaan kotihoidon tuen kuntalisän maksamista siten, että alle 2-vuotiaan lapsen varhaiskasvatuksen piirissä oleva sisarus ei estä kuntalisän maksamista.*

Koska oli tehty kannatettu muutosesitys, josta kunnanhallitus ei voinut olla yksimielinen, puheenjohtaja määräsi pidettäväksi nimenhuutoäänestyksen siten, että
JAA = esittelijän pohjaesitys
EI = Suhosen muutosesitys

Äänestyksen tulos

4 JAA (Hägg, Niinimäki, Sandberg, Vaulamo)

7 EI (Maijala, Mustonen, Pirkkala, Raekannas, Suhonen, Tapiolinna, Rätty)

Kunnanhallitus hyväksyi Suhosen muutosesityksen äänin 4 JAA – 7 EI.

Ympäristötoimiala

Muutosesitykset

1. Otto Suhonen teki Riikka Raekannaksen ja Kalle Mustosen kannattamana seuraavan muutosesityksen ympäristötoimialalle s. 69:
Poistetaan toiseksi viimeisestä kappaleesta lause: "Uusissa rakennushankkeissa tulee suosia laajoja kokonaisuuksia, isoa oppilas- tai lapsimäärää."

Puheenjohtajan tiedustellessa asiaa kukaan ei vastustanut Suhosen esitystä, joten kunnanhallitus päätti hyväksyä Suhosen esityksen yksimielisesti.

2. Riikka Raekannas teki Otto Suhosen, Maiju Tapiolinnan ja Kalle Mustosen kannattamana seuraavan muutosesityksen ympäristötoimialalle s. 63:

Talousarvioon esitetty:

Klaukkalan tekonurmikentän lämmityksen ajanjakson supistaminen (2kk) -40.000

Muutosesitys:

Klaukkalan tekonurmikentän lämmitystä ei supisteta (2kk), säästötavoitteesta luovutaan.

Puheenjohtajan tiedustellessa asiaa kukaan ei vastustanut Raekannaksen esitystä, joten kunnanhallitus hyväksyi Raekannaksen esityksen yksimielisesti.

Tuloslaskelmaosa

Päivitetty laskelma käytiin kokouksessa läpi ja talousarviokirjan laskelmat päivitetään tehtyjen muutosesitysten mukaiseksi.

Rahoitusosa

Päivitetty laskelma käytiin kokouksessa läpi ja talousarviokirjan laskelmat päivitetään tehtyjen muutosesitysten mukaiseksi.

Päätös

Kunnanhallitus päätti:

1. hyväksyä osaltaan vuoden 2025 talousarvion ja taloussuunnitelman 2025–2027 ja esittää sen edelleen valtuustolle hyväksyttäväksi seuraavin muutoksin:
 - sivistys- ja hyvinvointitoimialalla lisätään sivulle 52 toiseksi viimeisen kappaleen loppuun virke: "Vuonna 2025 laajennetaan kotihoidon tuen kuntalisän maksamista siten, että alle 2-vuotiaan lapsen varhaiskasvatuksen piirissä oleva sisarus ei estä kuntalisän maksamista."
 - ympäristötoimialalla sivulta 63 Klaukkalan tekonurmikentän lämmitystä ei supisteta (2kk), säästötavoitteesta luovutaan
 - ympäristötoimialalla sivulta 69 poistetaan toiseksi viimeisestä kappaleesta lause: "Uusissa rakennushankkeissa tulee suosia laajoja kokonaisuuksia, isoa oppilas- tai lapsimäärää."
2. vahvistaa tilivelvolliset viranhaltijat vuodelle 2025 sekä sitovuus- ja täytäntöönpano-ohjeet

talousarviokirjan mukaisesti ja esittää nämä edelleen valtuustolle hyväksyttäväksi

3. valtuuttaa talousjohtajan tekemään mahdolliset tekniset korjaukset talousarviokirjaan.

Riikka Raekannas poistui esteellisenä kokouksesta konsernipalveluiden käyttötalousosan käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi klo 15.10–15.13.

Valtuusto 13.11.2024

608/02.02.00/2024

Eesitys

Kunnanvaltuusto päättää

1. hyväksyä vuoden 2025 talousarvion ja taloussuunnitelman 2025–2027,
2. vahvistaa tilivelvolliset viranhaltijat vuodelle 2025 sekä sitovuus- ja täytäntöönpano-ohjeet talousarviokirjan mukaisesti ja
3. valtuuttaa talousjohtajan tekemään mahdolliset tekniset korjaukset talousarviokirjaan.

Päätös